

Naročnina leta: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inzerati ali oznanila se prečunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primerena popust. Upravništvo sprejema naročnino, inzerate in reklamacija. Telefon interurban številka 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poština plačana v gotovini.

"Straža" izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta številka 5. Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprete reklamacije so poštne proste. Telefon interurban številka 113.

55. številka.

Maribor, dne 12. maja 1922.

Letnik XIV.

Dva tabora.

Pometajte pred svojim pragom, je zaklical ljudski komisar Čičerin mali in veliki antanti, ko so mu očitali, da sovjetska Rusija slabo postopa z malo državico Georgijo. Da bodo antantni gospodje ta izrek dobro razumeli, je še s široko gesto označil razna nasilja, ki se izvajajo proti slabotnim narodom od strani velikih in «kulturnih» državnikov, ki bi radi Rusijo obsodili radi enega samega nepreiskanelega in nedokazanega slučaja. Pokazal je na kolonije, in odvisne azijske države, ki se brezmejno izjemajo in tlačijo, označil je pa tudi nasilja v sami Evropi in k temu je pristeto tudi postopanje Beograda napram Hrvatim, Črnogorcem in Makedoncem. V svojem govoru je ljudski komisar tudi odvrnil vse stare navade diplomacije, ki smatra razmere v lastnih državah za nedotakljive od vsake strani, predlagal je javno razpravo o georgijskih zadevah pred vsemi državami ter pristavil, da bi bilo sploh potrebno, zadeve narodnih pravic in samo odločbe pred Zveznim svetom vseh držav obravnavati. Ta predlog je dostojen velikega ruskega naroda, velike Rusije in velikega, zgodovinsko važnega trenutka v katerem živimo in z vso silo stremimo za pravo svobodo, napredkom in človečanstvu.

Sovjetska Rusija je zgrajena na federativni podlagi, ki edina odgovarja duhu današnje dobe in pojmovanja prave svobode in samoodločbe vseh narodov, malih in velikih.

Vsakemu demokratičnemu Rusu je popolnoma nemogoče, dokazati obstoj kakšnega «edinstvenega državnega naroda» v Jugoslaviji, ker je v teh vprašanih za federativno rusko republiko, katera v svojih lastnih mejah načeloma ne pozna nobenega državnega naroda, ampak loči suvereni ruski narod od suverenega ukrajinskega in beloruskega naroda, merodajna volja hrvatskega naroda samega, ki — kakor je Rusiji izvrstno znano, — zahteva lastno državo v federaciji s Srbijo in Slovenijo ter Bolgarijo. Na teorijo državo-tvornih centralistov o bajeslovnem edinstvenem narodu pa demokratična Rusija ne da počenega groša, ker je ta pojav sam v Rusiji popolnoma izginil s padcem ruskega carističnega centralizma.

Rusija s to demokracijo in s to svobodno državno ureditvijo predlaga vsem državam, ki so še daleč za njo, skupno reševanje vseh narodnostnih vprašanj, pa naj so daleč na strani ali pa ob lastni meji. S tem predlogom so Rusi izrekli: kar smo le mogli, smo storili v prosep prave svobode in narodne samoodločbe, če je pa to ali ono izostalo, smo pripravljene vse pred celim svetom pravično urediti.

Angleški državniki imajo mnogo smisla za napredek in duh časa. Umivali so se pred prihodom na genovsko konferenco, uredili so irsko in egiptovsko vprašanje in tako padejo ruski očitki v prvi vrsti na Francijo in na države male antante, zlasti na Rumunijo in Jugoslavijo, ki sploh ne pokažejo smisla in namena za delo in postopanje po zahtevah prave svobode in napredka. Dva sistema vladanja na svetu sta jasno označena: na eni strani sistem prave demokracije in svobode, na drugi pa sistem tlačanja in nasilja. Prvi tabor je pripravljen svoje notranje zadeve pred celim svetom razkriti ter o njih razpravljati, drugi jih pa prikriva in potvarja.

Rekord v tem je dosegel SHS finančni minister Kumanudi, ki se je čutil poklicanega in sposobnega, odgovoriti na Čičerinovo izjavo. Njegovo pismo je značilen izdelek politične šole, ki ne pozna ne resnice, ne sramu. Enkrat govori o «narodu Srbov, Hrvatov in Slovencev», drugi pa o «jugoslovanskem narodu», ki ga ustava ne pozna in ne dopušča. Prave bajke vpleta minister v svoje pismo, govori o «izrazih in željah skupnega političnega režima» ter navaja kot dokaz skupščino oziroma shod Črnogorcev takoj po preobratu v Podgorici, ko je vendar celemu svetu znano, da so vodili ta shod ljudje, od nikogar izvoljeni in pooblašteni, da je pa narod pri vsem tem le zahteval Jugoslavijo s pravo svobodo in enakopravnostjo vseh narodov in da so vsi centralisti nastopali s to krinko. Da bi se bili tudi Makedonci izjavili za ta režim, tega minister sicer ne pravi, trdi pa, da so oni itak Srbi in da se kot taki z vsem strinjajo. Makedonski ustaši po hostah in inteligenca v emigraciji pove seveda dovolj jasno in razločno, kako so Makedonci zadovoljni. O Hrvatih pravi minister, da so se takoj po preobratu izjavili za skupno državo, zamolčuje pa pogoj, pod katerimi se je to storilo. Z «veliko» večino sprejeta ustava mu je končno potrdila ujedinenje in edinstvo, ne pove pa, da je ta «velika» večina 11 glasov in kako se je podkupovalo in goljufalo. Ustava je sprejeta proti volji prave večine, ki si je že pri prvih volitvah izbrala izrazito proticentralistične zastopnike.

Tudi o Wrangelu je govoril minister. Z največjo drznostjo in cinizmom ga je predstavljaj kot navadnega gosta, ko vendar ves svet vidi, da živi na stroške izmozganih jugoslovanskih narodov in da je njegova bela garda dobro organizirana ter vsak čas pripravljena na novo pustolovščino proti Rusiji. Rusija ni prva, ki očita beograjski vladi zveze z Wrangelom. Čičerin

je te stvari samo mimogrede omenil. Prvi so bili Angleži, ki so zahtevali od SHS zunanjega ministra pojasnilo, kako more njegova vlada gojiti in pripravljati novo vojno nesrečo za celo Evropo.

Krono laži pa doseže trditev, da beograjska vlada z vsemi, ki pridejo iz Rusije, postopa enako gostoljubno. Ko minister to piše, se v Zagrebu vnovič preganjajo pristaši komunistične ideje, ki so izkusili že vse mogoče nasilne mere in tudi prave udarce od strani policije. Policija pravi, da so zagrebški novinarji in pisatelji v zvezi s Čičerinom, katerega minister nazivlje «gospodine predsednice» ter mu zatrjuje «osobito poštovanje». Prijaznost do vseh, ki pridejo iz Rusije, se najlepše kaže napram lastnim državljanom, ki so bili svojčas v Rusiji vjeti ter se sedaj po dolgih letih vračajo v domovino. Drugod jih sprejemajo z raznimi okrepcili, pri nas v tako gostoljubni domovini pa z bajoneti, psovko in policijsko kontrolo.

Druge države na ruska očitavanja niso odgovorile, mogoče si je tabor nasilne politične šole izbral baš g. Kumanudija, da žrtvuje uro od svojega dela in lova za provizijami od raznih tujih milijarderjev, ki hočejo izkoristiti našo državo in spiše to pismo, ki ves tabor prav dobro označuje.

Vojne grožnje.

Naj govore zadnji dogodki! — Japonci nočejo izprazniti zasedenih sibirskih pokrajin, načelnik poljskega generalnega štaba je izjavil, da je zahteva Zveze narodov, naj bi poljska vojska štela samo 150.000 mož, popolnoma nesprejemljiva. General trdi, da potrebuje Poljska najmanj 375.000 vojakov, da brani svoje meje pred Rusijo. Tako si upa govoriti poljski imperijalizem iz francoske šole! Poljska, ki je Rusijo zavratno napadala, se mora kar naenkrat «briniti». Laž te generalske izjave je pred celim svetom pribita, pa to n. ne dene, saj še stoji v kulturni Evropi tabor državnikov, ki se zanašajo samo na moč orožja. Francoska politika je navdahnila reakcionarje doma in daleč naokrog po svetu. V staroslavni francoski republiko so se v struji današnje politike royalisti vzpeli na površje in po samem Parizu širijo plakate, ki pozivajo na vojni pohod proti Nemčiji. Pri takih vrutih in vzgledih drugod ne smejo zaostati. Poljska je že odredila delno mobilizacijo pod pretezo, da je nemško-ruski dogovor proti — Poljski naperjen. Vlada in generali tajno konferirajo, oficijelno se zanikajo vesti o delni mobilizaciji, ki se pa zelo intenzivno izvaja. Tudi Grčija goji razne imperijalistične nakane. Po uradnih poročilih naših obmejnih oblasti na grško-jugoslovanski meji, je zadnje dni prešlo na naše ozemlje mnogo sto grških beguncev, samih vojnih obvezancev. Grška je namreč proglasila mobilizacijo nekaterih letnikov, kar je pa ljudi napolnilo s tako silnim «navdušenjem», da uhajajo čez mejo.

V to društvo spada tudi država SHS, kar je s Francijo, to je tudi z njo in iz Francije prihaja vso netivo za vojno razpoloženje in sedanjimi dobi. Beograjski politiki v diplomaciji sicer niso daleč, to so pa le spoznali, kdo je po francoski volji in zato tudi vse take podpirajo, kjer se le da. Wrangelove pustolovščine so pod pokroviteljstvom celokupne reakcije in naša vlada se v tem pravcu prav posebno odlikuje. Tudi Grški je pokazala svojo naklonjenost. Grška sicer ni naklonjena slovanskemu življu, Slovanom se godi zelo slabo na njenem območju, pa to nič ne de, zaslonbo SHS delegata v Genovi si je pridobila menda vsled smisla za militarizem in to je v vsakem oziru zadostovalo. Bolgarija je izrazila željo, pristopiti k mali antanti, naš minister dr. Ninčič jo odklanja, Grško pa podpira.

Zelo značilni pa so odnošaji med Beogradom ter Bukarešto. Režim, ki vlada v Rumuniji in pri nas se med seboj dosti ne razlikuje. V Rumuniji vladajo — trije bratje Bratianu. To ime je zaslovelo v letih 1907 do 1911, ko so pričeli bratje Bratianu ustanavljati svojo moč z velikim ropom državnega imetja in ko je liberalna vlada postrelila 11.000 kmetov, ki so se iz ogorčenja nad strašnim nasiljem uprli proti bojarom. Tudi pri nas imamo trojico: Pašiča in Pribičevića v družbi kakega generala bele ali črne roke in zato je naravno, da je prišlo do zavezništva.

Rumunska vojska se je v svetovni vojni slabo izkazala. Moštvo zanemarjeno, slabo izvežbano in slabo opremljeno, nema, malodušna masa, ki se apatično uklanja sili, oficirji pa nališpani, naduti in razuzdani. To je slika rumunskega militarizma, ki vedno bolj stiska delovne sloje ter izvaja posebno strašen teror v «osvobojeni» Besarabiji. Inteligenca iz Besarabije obtožuje pred celim svetom rumunsko «osvobojenje»:

«Zahtevamo pravico do življenja! Ne razumemo pod tem fizičnega življenja, marveč svobodno pravico do mišljenja in ustvarjanja. Dovolj preganjanja smo že pretrpeli radi svojih idej.

Zahtevamo pravico življenja tudi za našo Besarabijo! Protestiramo proti režimu, pod katerim trpi ta provinca že štiri leta. Protestiramo proti spremenitvi Besarabije v kolonijo ilegalnosti, v kraj samovoljnosti vsemogočih oligarhij. Kri preganjanjih in umorjenih

izziva našo največjo ogorčenost. Besarabija je podobna pokopališču. Tu je potlačeno vsako mnenje, vsaka inicijativa, vsako kulturno delovanje. Slišati je samo strašno stokanje.

Prebivalstvo živi v strašni bedi, dočim slave bande špekulantov, finančnih oligarhov in policijskih trup svojo zmago.

Istočasno se uničuje mladina, ki je udana ljudstvu, študenti, ki se nahajajo po vseh ječah in kletih. Ni treba več justifikacij. Obtoženci so že umorjeni, predno izreče sodnik svojo sodbo. In to ni izjema, marveč to je sistem železne roke, ki že štiri leta tiši k tlom vse politične nasprotnike.

Ta protest je najboljša slika današnje Rumunije, naše zaveznice in za intrese takega režima bo tekla po vojnem dogovoru med Beogradom in Bukarešto tudi jugoslovanska kri, če bi rumunska vlada zahlepela po novih kosih ruskega ozemlja, ali pa če bi ruske čete prišle reševati Besarabijo v njenem trpljenju in obupu.

Wrangel dobiva od Rumunije in Jugoslavije največ podpore in njegovi vojni naklepi pomenijo največ nesrečo za rumunsko in jugoslovansko ljudstvo. Grški militarizem goni grško mladino v prognanstvo in tudi režim Bratiana ali Pašiča je nasproten narodni volji. Če bodo oblastniki v Parizu, Varšavi, Bukarešti, Beogradu in Atenah uresničili svoje vojne grožnje, ne bodo izzvali samo protesta in odpora od kulturnega sveta v drugih, na ljudski volji zgrajenih državah, — temveč tudi doma.

Za stradajoče Ruse.

V Rusiji je bilo pred vojno 180 milijonov prebivalcev. Od teh jih je bilo leta 1919 le še 120 milijonov. In med temi jih 40 milijonov trpi najhujšo lakoto, 30 milijonov jih bo umrlo, preden bo mogoče razdeliti — bodočo žetev, ako jim ne pride pomoč od zunaj.

To so dejstva! Razen majhne skupine, kvečjemu 8—10 milijonov, so vsi ostali prebivalci Rusije v pomanjkanju, da so sami v največji nevarnosti pred lakoto. Zato ne morejo pomagati umirajočim sobratom.

Pomoč, ki jo je poslala zapad ali Amerika in kar je porazdelil sveti Oče Benedikt XV., zdaleka ne zadošča. Poročila, ki so došla ob tej priliki, in fotografije, ki so jih prinesli očividci, nam pričajo o obupnem stanju.

Zlasti v neizmerni planjavi jugovzhodno od Moskve, ob Volgi, pa doli do Črnega morja, umira vsak dan po več tisoč ljudi kot žrtev lakote, od februarja sem pa celo po desetisoče vsak dan. Ljudstva celih provinc so se začela premikati, da se rešijo iz dežele gladi. Tako so milijoni vzeli s seboj zadnja sredstva in zapustili rodno grudo. Smrt pa kosi med temi tavajočimi trumami naprej. Fotografije nam kažejo množice ljudi, ki so žrtvovali vse do zadnje cunje, da se še enkrat nekoliko nasitijo. Telesa kost in koža, oči široko odprte, kakor blaznih. Trume otrok-kostenjakov, ki so izgubili starše, ali jim ušli, da se rešijo grozne usode, si skušajo deliti mrlične. Kmalu, kmalu bodo tudi sami podlegli.

Vidiš jih po dvajset, štirideset, sto, kako se stiskajo drug poleg drugega, da se vsaj malo ogrejejo. Druga fotografija jih kaže deset ur pozneje, polovico že mrtvih, med tem ko se druga polovica v silovitih, blaznih kričih bori s smrtjo med mrlični. Tretja fotografija, deset ur pozneje: vse mrtvo . . .

Pokopati ta trupla je nemogoče: nikdo nima moči, ne časa, vsakdo je prisiljen, da z zadnjimi močmi še najde kak grizljaj kruha, da se otme smrti. Zato pa ostajajo trupla na kupih, prepletena drugo z drugim: že pred smrtjo popolnoma izsušeni so kakor suhi hloidi, pripravljene za grmado. Poglej pa bliže in spoznal boš glavo, roko, nogo; ali pravzaprav črepinjo in kosti, ki jih je že pred smrtjo počrnila bolezen, porojena iz gladi. Konečno jih bodo raztrgale zveri in — groza — tudi ljudje!

Katastrofa, ki po svojih grozotah presega vse, kar pomni človeški rod!

V začetku zime so poslale ruske matere oklic, ki se glasi:

«V imenu Očeta in Sina in svetega Duha, pomagaj, svet, otrokom Rusije!

Me matere kličemo, matere, zapisane smrti, smrti od gladi, mrza in boleznih, tega ne moremo več prenašati, prosimo prebivalce vesoljnega sveta, vzemite k sebi otroke, da tudi njih, ki so nedolžni, ne zadene strahovita usoda.

Vi vsi, ki ste imeli otroke, pa ste jih izgubili, vi vsi, ki jih še imate in ki se bojite, da bi jih izgubili, prosimo, ne preslišite našega klica! Prihitite na pomoč našim malim! Rešite nas strahote, da bi jih morale gledati umirati, brez moči, jim vsaj polajšati njihove muke.

O svet, sprejmi naše otroke! Reši jih, predno so izgubili moč rasti in živeti, biti kakor drugi otroci.

Usmilite se jih! Veselja, ki je lastno tudi najrevnejšim otrokom in beračem po drugih deželah, oni ne poznajo. A kaj bo šele z njimi, ako umremo me, njihove matere, pred njimi in jih pustimo tukaj same?!

Na nas ne mislite! Za nas ni več pomoči! Me ne upamo več na rešitev. Pa že sama zavesti matere, ki ve-

da so njeni otroci srečni, nas bo osrečila. Nasitil nas bo vsak kosček kruha, ki ga bomo v duhu videle v njihovih rokah, ki bodo daleč proč od tod. Ogrevala nas bo misel, da so oni v topli sobi. Prav ničesar več ne bomo se bale, kajti z dušnimi očmi bomo gledale neprestano nanje.

Vzamite naše otroke prej ko mogoče! Vsaka nova ura manjšuje naše moči. Izstradane, oblečene v cunje, medle, ne bomo prenesle mraza. Srečni otroci srečnih dežel, tudi vi prosite, naj rešijo naše otroke!

Kakor Benedikt XV. hoče tudi sveti Oče Pij XI. organizirati pomoč. Bral je ginljiva pisma, v katerih se zahvaljujejo njegovemu predniku za prve vlake z živili: «Vi ste naš pravi oče. Kleče poljubljam Vaše roke, ki so tako milostne do nas umirajočih. V resnici, sam Jezus nam pomaga po Vas, sveti Oče.» To pismo so podpisale štiri vdove iz ozemlja Saratow.

Lahko bi navedli še druga, istotako ganljiva.

Kdo bi mogel odreči svetemu očetu sredstva, da reši svoje otroke, ki umirajo? Naj blagoslovljajo njegovo ime umirajoči in tisti, ki bodo preostali. Treba je, da ga poznajo starši preden umrjejo, spoznajo naj ga otroci, upanje bodočnosti. Naj zasije katoliško usmiljenje po vsem tem neizmernem, tako dolgo nedostopnem ozemlju.

Duhovniki imajo nalogo, od svete Stolice, da razdelijo nabrano pomoč. Oni bodo neposredno skrbeli, da pride vsa miloščina res do najpotrebnejših, vrednih usmiljenja; niti najmanjši del darov se ne bo mogel uporabiti v drugačne svrhe. Lajšali bodo telesno gorje, da dvignejo duše, da pripravijo bodočnost.

Zato pa jim je treba znatnih sredstev. Usmiljenje mora biti iznajdljivo, poznati mora odpoved, žrtev!

Naj daruje denarja, dragocenosti! Ko milijoni kristjanov umirajo vsled najhujšega pomanjkanja, ko se odloča vera dežele, ki bo štela vedno nad 100 milijonov ljudi, pač ne morejo kristjani iskati le svoje sreče, se veseliti in lašpu in razkošnosti.

Naj usmiljenje sprejme otroke v odgojo: ljudje bodočnosti so, oni bodo odločali o verski orientaciji Rusije.

Ruski dan. «Odbor za pomoč gladujočim v Rusiji» je proglasil nedeljo, dne 14. majnika 1922, za ruski dan, na kateri se naj po celi Sloveniji nabira v označeni namen. Ker je za ta dan v naši škofiji že naročeno darovanje v cerkvi v drugi namen, se tem potom pozovejo č. duhovniki Lavantinske škofije, da obvestijo na primeren način vernike o ruskem dnevu, da darujejo sami in verniki ta dan po svojih močeh prispevke za gladujoče v Rusiji. — Kn.-šk. Lavantinski konzistorij.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Zadnja seja narodne skupščine se je pečala z odgovori ministrov na razne interpelacije od strani poslancev. Po ministrskih odgovorih na interpelacije je prešla skupščina na dnevni red: izvolitev peterih petčlanskih odborov in sicer: 1. za proučevanje zakonskega načrta saobračajnega ministra; 2. za proučevanje zakonskega načrta o spremembi brambnega zakona; 3. za proučevanje zakonskega načrta o izpremembi zakona o likvidaciji moratorija; 4. o proučevanju zakonskega načrta o dopustih vojakov; 5. za proučevanje zakonskega načrta o razširjenju srbskega civilnega procesnega reda na vso državo. Prihodnja seja narodne skupščine se bo zopet pečala z interpelacijami.

Ministrski svet je pooblastil finančnega ministra, naj konča pogajanja s skupino ameriških bank Blero v svrhu najetja zunanje posojila v znesku 100 milijonov dolarjev. O tem ameriškem posojilu se bo še obširno debatiralo v narodni skupščini.

Finančni odbor se je pečal na zadnji seji z državnimi dohodki in dognal, da znašajo neplačani dolgovi vojnega ministrstva 514.533.669 dinarjev, — obresti za ameriško posojilo 300.000.000 dinarjev, dolg za ameriški petrolej 50.000.000 dinarjev, dolgovi prometnega ministrstva 750.000.000 dinarjev, dolgovi v Sarajevu, Lepoglavi in na Dunaju 70.000.000 dinarjev. Za pokritje je predvidena 50 procentna carina na luksuzne predmete in prihranki raznih ministrstev.

GENOVSKA KONFERENCA.

Italijanskega zunanje ministra Schanzerja je obiskal vodja ruske delegacije Čičerin ter mu hotel izročiti rusko spomenico. Schanzer pa je prosil Čičerina, naj te spomenice za enkrat še ne izroči in naj se varuje, da njeno besedilo ne pride v liste, ki bi s svojim hrupom samo ovirali in zaostavljali delo konference. To svarilo italijanskega delegata se nanaša v glavnem na francoske šovinistične duhove. Še bolj nepomirljiv, kot oficijelna francoska delegacija so reakcionarni krogi v Parizu, ki jo vedno briganjajo ter silijo h korakom, ki se delegatom samim iz diplomatskih in praktičnih ozirov zdijo nevarni. — Bolgarska delegacija je predložila konferenci obširen in točen pregled gospodarskega in finančnega položaja svoje države v utemeljitev sledečih želja: daljši odlok za izvršitev finančnih obveznosti po mirovnem dogovoru, prosi za direkten izhod na Egejsko morje, da lahko obnovi trgovske zveze z Evropo, želi praktično izvajanje odredb o manjšinskem varstvu po mirovnem dogovoru, da se lahko vrne veliko število bolgarskih beguncev na svoja posestva ter tako olajša državni budget in končno večje internacionalno posojilo. — Angleški listi poročajo, da ima Anglija pripravljenih že 100 milijonov funtov šterlingov kredita za Rusijo. — Lord

George pripravlja apel na angleški narod, da pokaže, kako se njegova politika popolnoma krije z narodno voljo in da izzove Francoze, naj še oni to pokažejo, če jim je mogoče.

POLJSKA.

Nemško-ruske zveze v Genovi so se poleg Francozov najbolj ustrašili Poljaki. Listi poročajo, da je poljska vlada odredila iz trepeta pred Nemci in Rusi delno mobilizacijo po celi državi in je njen odziv zelo zadovoljiv. Ako bi Nemci in Rusi res hoteli stisniti Poljake, jih bi in bodo kljub vsem mobilizacijam.

Beleške.

Demokratski minister na borzi. V poročilu o skupščini beogradske borze čitamo, da je prvak demokratske stranke, minister policije in češki namestnik finančnega ministra g. dr. Voja Marinković izbran za člana beogradskega borznega sveta. K temu pravi «Slobodna Tribuna»: «Da predsednik vlade Nikola Pašić lahko s svojim imenom in s svojo avtoriteto zagovarja in prikriva umazane posle svojega sina Rade, to ni čudno. Ta Nikola Pašić je sovrstnik in sodobnik onih srbjskih poslancev, ki so za nekaj tisoč dinarjev že od nekdanj prodajali svoje glasove raznim firmam, pa so pri vsem tem ostali «narodni» ljudje. Ne čudimo se n. pr. staremu poslancu Čedi Kostiću, ker zares misli, da je narodno poslanstvo trgovina. Ni čudno, če demokrat ski poslanci vodijo razne agente in trgovce v ministrstva, da jih priporočijo, če radikalni in demokratski poslanci dobivajo sinekure v državnih podjetjih, tudi to ne iznenadi, če postanejo ministri, ko so izpregli, kar že noč milijonarji in člani raznih ravnateljstev, tudi to se lahko razume po starem reku, da gospod najprej sebi brado ustvari, nikakor pa ne gre, da se aktivni minister meša in koristi po borzah — — In to še minister, ki državi posojila pripravlja in finance vodi.

Sipajmo, saj imamo! Nedavno je «Balkan», karakteristično glasilo beogradske čaršije, priobčil sledečo beleško, iz katere odseva neumna «satira» cincarja in vsa tragika naše jadne uprave. Evo: «Komunikeji našega lahkomišlva, malomarnosti in razpisnosti postajajo od dne do dne lepši. — Na Cukarici blizu Beograda so zgorele tri ladje bencina. Škoda znaša 6 milijonov dinarjev. . . Par dni nato je zgorelo veliko skladišče beogradske postaje, z državnim in privatnim blagom vred. Dva milijona škode. . . Včeraj sta trčila pri Osjeku dva vlaka. Pol milijona škode. . . V Bitolju je zletelo 400 vagonov municije v zrak. Škoda znaša tri milijarde. . . Tako se godi dan za dnevom. Kdo odgovarja? Nikdo! Kaj so nam milijarde! Nič. . . Kvartaško-eroičen narod ne zna ceniti denarne vrednosti in proletarskega znoja.»

Iz državnega gospodarstva. V beogradskih listih najdemo razne zanimivosti iz delokroga in razprav finančnega odbora. Odbor je reduciral nekaj poseben dodatek ministrskega predsednika za reprezentacijo od 60.000 dinarjev na 5000, ker dosedanja svota ni osnovana po zakonu. Pašičev dodatek k plači v znesku od 60 tisoč dinarjev je bil nezakonit. Finančni odbor to še le sedaj najde in predsednik vlade je ves ta čas, leto za letom, vlekel te nezakonite dodatke. — Republikanski poslanec Djonović je zahteval, da se iz kraljeve civilne liste, ki je dovolj velika, plačujejo tudi uslužbenci na dvoru. Oni, ki so določili in uzakonili to 240milijonsko civilno listo, so to pametno in upravičeno zahtevo seveda prevpili in zavrgli. — Ministrski avtomobili, garaže, šoferji, bencin itd. požirajo ogromne svote, finančni odbor je bil radi tega prisiljen, osnovati posebno komisijo, ki bo urejevala uporabo in izdatke ministrskih avtomobilov. Veste, kaj bo sedaj? — V tej komisiji dobijo še nenapraseni beogradske porodičarji dobro plačena mesta, ministri se bodo vozarili kot doslej in k velikanskim svotam za njihove avtomobile se priključijo še ogromni stroški za komisije, ki hočejo dobro živeti ter se istotako voziti.

Poslaniške dnevnic Hrvatskega bloka. Hrvatski narodni poslanci treh strank Hrvatskega bloka ne gredo v Beograd ter ne sprejemajo nikakih dnevnic. Poslaniške dnevnic znašajo sedaj 720 K na dan in nabrale so se že tako lepe svote, denar je pa v Beogradu zelo spoštovana stvar in Beogradjani se prav posebno čudijo Hrvatom, kako da jih ta denar nič ne miha. Nesprejete dnevnic bi se morale vrniti državnim blagajni, ker se pa denar v Beogradu tako rad prijema in se pilepi, tudi dnevnic Hrvatskega bloka ne najdejo — poti nazaj v državno blagajno. Sarajevska «Naša Pravda» prinaša po dobrih informacijah vest, da je predsedništvo skupščine z znanjem vlade nesprejete hrvatsko-poslaniške dnevnic zadržalo ter jih misli uporabiti v korist volilnih fondov vladne koalicije radikalov in demokratov. Od milijonskih svot, ki so se nabrale od teh dnevnic, še en dinar ni padel nazaj v državno blagajno in radikali in demokrati si mislijo bratsko deliti bele in svetle novce v temnih dneh volitev. Iz tega je tudi razumljivo, da jim je srbsko-hrvatski spor prav po volji.

Royaume de Serbie. «Hrvatska Sloga» piše: «Na pismu finančnega ministra se blesti grb kraljevine Srbije, pod istim pa besedilo: Cabinet du Ministre des Finances du Royaume de Serbie (Kabinet finančnega ministra kraljevine Srbije). Na kuverti se nahaja napis: Ministre des Finances du Royaume de Serbie (Ministrstvo financ kraljevine Srbije). Beogradska vlada torej ne priznava v vidovdanski ustavi zajamčenega naziva države! Smo pač v Srbiji.»

Iz državne ekonomije. «Splitski list» piše: «Evo vam, čitatelji, to je važno! Gospodin Vlada Martinac,

sekretar ministrstva zunanjih zadev, odpotoval je v Hamburk v družbi gg. Druškovića in Primožiča od ministrstva prometa in socialne politike. Otvorja se namreč nova prometna linija Hamburg—Southampton—Cherbourg—Newyork in naša vlada je na povabilo Cunard-Line poslala to trojico, da si to novo prometno zvezo ogleda. Tako, vidite, brez nas to ni šlo. Naša država pošilja kar tri visoke uradnike zunanje, prometnega in socialno-političnega ministrstva, da vidi-jo, kako se po svetu otvarjajo nove prometne proge. Ta Trojica je vesela lepega potovanja in še lepših dijet, mi pa naj bomo veseli, da imamo tako pametno vlado.

Dnevne novice.

V Hočah pri Mariboru se vrši v nedeljo, dne 14. t. m. po rani maši zborovanje Slovenske ljudske stranke. Poročal bo g. poslanec Fran Žebot. Somišljeniki, pridite v lepem številu!

Debata o našem zunanjem posojilu iz Amerike je vedno na dnevnem redu ministrskega sveta, a še doslej ni prišla v pretres, ker enkrat manjka pri seji gospod finančni minister dr. Kumanudi, drugič pa njegov namestnik Marinković. In tako važna zadeva, kakor je zunanje posojilo, pa ne more iti preko praga dvorane ministrskega sveta. Vesti o našem amerškem posojilu dobijo lice farbarije za javnost.

Vlada namerava zagrebški občinski svet razpustiti radi tega, ker se v blokaških krogih namiguje, da ne bo zagrebška občina (ki je v rokah republikanske večine) poslala k svečanostim kraljeve poroke nikake deputacije. Vladinovci pa res nikdar niso v zadregi. Ako ne bodo hoteli izvoljeni zastopniki počastiti kralja v imenu zagrebškega prebivalstva, bo pa zastopal kak «vladni komesar» . . . Zares, krasna prilika se je ponudila beograskim oblaštikom za udarec proti volji ponosnega Zagreba.

Med ministri. Prometni minister Andra Stanič je radikal, napada ga pa v zadnjem času «Balkan», radikalni list s posebnimi nalogami. Kako mora radikalni list napadati radikalnega ministra? — Zato, ker je «Balkan» organ radikala Velizarja Jankovića, ki bi rad zopet postal železniški minister.

Minister za saobračaj zahteva od vlade 90 milijonov dinarjev kredita. Lokomotive in vagoni državnih železnic so v popravilu na Madžarskem in v Nemški Avstriji. Popravilo se je že veliko lokomotiv in vagonov, a razne tvornice nam nočejo uročiti popravljenega materijala, dokler ne plačamo ter poravnamo starih vagonov in starih nepravilnih dolgov v hudih škripcih, je stopil pred ministrski svet s prošnjo, da mu vlada pomore do kredita 90 milijonov dinarjev za poravnavo bogzna kako starih dolgov. Ministri so svojemu kolegu po stari navadi odgovorili: glede kredita za poravnavo starih železniških dolgov se naj med seboj sporazumeta železniški in finančni minister. Ali z drugimi besedami: g. finančni minister bo odgovoril saobračajnemu ministru-tovarišu: Nimam denarja — in državne železnice bodo radi nepravilnih starih dolgov brez lokomotiv in vagonov.

Denarja dovolj. Po poročilu beogradskega «Novega Lista»: Ministrstvo gradvine (stavb) je votalo kredit od 300.000 dinarjev za popraviljanje pota Kraljevo—Žiče, kakor tudi za delno prenovitev samega monastira (samostana) Žiče, ker se bo kralj po poroki med ženitvanjskem potovanju po državi ustavil tudi v tem monastiru. Razven tega je še votalen kredit od 600.000 dinarjev za popraviljanje potov in olepšavo okolice Beograda, koder bosta kralj in kraljica delala sprehode in izlete.

Socijalpatrijotje provocirajo kulturni boj. Duševni oče slovenskih socijalpatrijotov Etbin Kristan je vložil na prosvetnega ministra Pribičevića interpelacijo, in v njej protestiral, češ, da se silijo šolski otroci k izvrševanju verskih dolžnosti, kar nasprotuje novi ustavi. «Jugoslavija» poroča, da je odgovoril prosvetni minister na Kristanovo interpelacijo v tem smislu, da ni bilo rečeno, da bi bile šolske maše obvezne. Mariborski župan — socijalpatrijot Grčar se tudi ogreva in ščiti odpravo šolarskih maš — dokaz — da so se tudi socijalpatrijotje zvezali z demokrati za bojno polje kulturne boja, dasi so svojcas povdarjali, in pisali, da so proti vsakemu poizkusu kulturnega boja v Sloveniji.

Izročitev zemljiških knjig. (Poročilo od Sv. Lenarta v Slov. goricah.) Dne 9. maja t. l. se je izvršila izročitev zemljiških knjig in drugih spisov glede onih občin, ki so od prej cmureškega sodnega okraja pripadle okrajnim sodiščem Sv. Lenart in Gornja Radgona. Izročitev se je vršila v Radgoni, ker se je bilo bati v Cmu reku nemirov, nakar so opozorili trezni Nemci sami. Gotovi krogi so skušali izročitev zavlačevati tako, da je bilo treba celo diplomatskega pritiska. Občinstvo se s tem opozarja, da naj ne hodi več v Cmurek in dela tam nemške pogodbe, ker si napravi s tem nepotrebne stroške.

Hodijo okoli razni agenti, ki prodajajo razne knjige, zlasti krivo sv. pismo v slovenskem in nemškem jeziku, ter oznanjajo sodni dan. Takim ljudem se naj pokažejo vrata. Politično oblast pa opozarjamo na take ljudi, ki ljudstvo po nepotrebem vznemirjajo.

Stotisoč kron škode — a samo 4000K zavarovalnine. V Jeruzalemu pri Ljutomeru je upepelil minulo nedeljo požar celo viničarijo posestnika Novaka. Ker v Jeruzalemu sploh primanjkuje vode, na kako gašenje ni bilo niti misliti in je povzročil ogenj 100.000 K škode, a posestnik je bil zavarovan samo za 4000 K.

Splošna stavka delavstva je izbruhnila mialni ponedeljek v celjski Westenovi tovarni. Obratuje se samo električna, ki preskrbuje mesto z razsvetljavo.

«Zločin in izdajstvo» sem zakrivil, ker sem se zrnil brez dovoljenja demokratov prirediti v mestu Murska Sobotna shod prekmurskega ljudstva. Strašno! Grozno! Zerjavovo «Jutro» in za njim dušljivi stari «Slov. Narod» se penita jeze, ker je shod SLS dne 30. aprila v Prekmurju tako sijajno uspel. Ker na shodu nisem hvalil demokratske in samostojne stranke, ker sem odkrito povedal, da se mora način vlade in gospodarstva v naši državi spremeniti, ako hočemo, da bo Jugoslavija imela življenski obstoj, ker sem bičal brezversko učiteljstvo in uradništvo, ki bi dober prekmurski narod rado okovalo v verige laždemokratske stranke, radi tega sem izvršil «zločin in izdajstvo». Zavečvilili so dopisniki liberalnih dnevnikov ne toliko radi mojega govora, ampak osobito radi tega, ker se je zbran cvet prekmurskega ljudstva (okoli 1000 najodličnejših mož) enodušno in iskreno izjavil za našo Slov. ljudsko stranko, a neusmiljeno obsodil demokratske in samostojne lažiperoke. Ni se mi sicer treba braniti pred onimi pisarji, ki lažejo po «Jutru» in «Slov. Narodu», a povdarjam, da sem opetovano v svojem govoru trdil: «Hočemo, da bo Jugoslavija močna država, ki bo zadovoljila vsa plemena, vse narode, vse stanovce. A brezvestni demokrati in njih priveski jo bodo upropastili, ako ostanejo še nekaj časa na vladi. Avtomomija, pošteno gospodarstvo in nove volitve so edine poti za rešitev lepe naše jugoslovanske domovine». Udeležence shoda v Murski Soboti opozarjam, da prečitajo lažnjiva poročila demokratskih listov. Laž je demokratskim in samostojnim importiranim hujskačem v Prekmurju še edina rešilna vejica. Z Bogom! Beograd, 8. maja 1922. — Franjo Zebot, narodni poslanec.

Tip pravega pustolovca. «Narodni list», organ demokratske stranke v Velikem Bečkereku, donša to-le značilno vest: «Svetozar Gojkovič, izvržen in pognan zandar, izvržen financer, izvržen uradniški direktorje plemena, izvržen uradniški agrarne reforme, izvržen beležnik itd., je bil dne 2. t. m. že v drugič obsojen vsled raznih svinjarij in hajdučije na dva in pol leta ječe. Ob tej priliki hočemo utrditi, da smo že dve leti kazali nanj s prstom in zahtevali, da se odpravi iz poštene družbe, ker je nevaren in drzen obešenjak in da se mu ne pusti voditi krajevne organizacije demokratske stranke. A naše zahteve in svarila so bila zamanj. Gojkovič je hodil k gg. Davidoviču in Pribičeviću, ki sta ga sprejemala, kadar je hotel, nam se je pa očitalo, da obrekujemo, da smo desidenti in ne več pravi demokrati. Sedaj pa vidijo vsi, kako nevarna stvar je favoriziranje propalih tipov proti opominjanju naših uglednih ljudi. Mi smo dobili zopet satisfikacijo.» Ta pustolovec v demokratskih vodilnih vrstah je zapadel slučajno zakonu, koliko je pa takih, ki so se tudi nad zakoni povspeli.

Plemenski plebiscit v bosanskih šolah. Sarajevska «Hrvatska sloga» javlja, da je bosanska pokrajinska uprava izdala nalog na vse osnovne ter srednje šole, da naj označijo na posebnih tiskovinah število otrok po plemenskem imenu. Vlada je poslala poleg ravnokar omenjenih tiskovnih še navodila, kako treba postopati pri tej statistiki. Učitelj mora n. pr. zaklicati deci: «Pravoslavni, ustanite!» Ker pa ta statistika ni izpadla po vladni želji in volji, je razposlala pokrajinska uprava nove tiskovine, na katerih se zapisuje deca pod dve rubriki: Srbin — Hrvat.

Tihotapska afera v Osjeku. Na osiješko carinarnico sta dospela 1 in pol vagona manufakturne robe za trgovce-brate Halm v Osijeku. Tvrdba je predložila carinarni za robo predpisane fakture, ki so se glasile vse na bombaževino, za katero velja znižana carina. Šef carinarne je poveril ocarinjenje svojim podrejenim organom, ki so blago hitro zacarinili in izpostavili carinske deklaracije, po katerih je hotel Halm plačati carino. Sefu carinarne se je zdelo tako hitro ocarinjenje tolikega blaga sumljivo, je šel sam v skladišče in odprl vse zaboje, ki so bili naslovljeni na brate Halm. V zabojih je bilo zelo malo bombaževine, pač pa sama

najfinejša svila, ki je podvržena najbolj visoki carini. Razlika med carino fakturirane in resnične robe znaša 2 milijona kron. Halm se je izgovarjal, da njemu ni nič znanega o svili, ampak da je naročil bombaževino. Carinarna je tvrdko Halm ovadila radi tihotapstva, istotako dva carinika, ki sta bila od bratov Halm podkupljena. Tvrdba Halm bi morala (če bil) plačati kot kaznen petkratno carino (10 milijonov kron) in se bi morala še zagovarjati, ker si je izposlovala od Narodne banke lažnjivim potom dovoljenje za nakup tujih valut.

Preseljevanje cele vasi. Javlja se, da so se odločili vsi prebivalci vasi Batanja na Madžarskem, da se preselijo v Jugoslavijo, ker po svoji narodnosti tja pripadajo. Vsi in tudi premožni kmetje se pripravljajo na preselitev. Pogajajo se za zemljišča na Ovčjem polju v južni Srbiji.

Begunci iz Madžarske bodo naseljeni na Kosovem. Ko smo morali odstopiti Madžarom pečujski in bajski trikot, je pribežalo okrog 3000 ljudi iz teh krajev na naš ozemlje iz strahu, da bi jih Madžari preganjali in se nad njimi maščevali. Ti begunci so v naglici prodali svojo posest in sedaj zahtevajo od naše vlade, da jih kolonizira in izmenji njihove madžarske krome z našim denarjem v relaciji 1:4. Minister za agrarno reformo je poročal ministrskemu svetu o zahtevah madžarskih beguncem in vlada se je odločila za izmenjavo 1:4 in je dovolila beguncem, da se naselijo kje na Kosovem. To Kosovo bo potom kolonizacije postalo prava mešanica: donskih kozakov, Primorcev, madžarskih beguncem itd.

Ukradli so mu 45.000 kron. Ivan Suškijević, trgovec iz Pančeva se je vrnil 8. t. m. iz Prage na zagrebški južni kolodvor in se peljal po Ilici s tramvajem. Med vožnjo na tramvaju mu je izmaknil žepar listnico s 5.355 čehoslovanskimi kronami, 3.555 dinarji in 12.000 nemško-avstrijskimi kronami.

Zločin v bližini Požege. Zelo mnogo krvavih zločinov se zgodi v požeški kotlini, kjer se vedno bolj množijo. Dne 3. t. m. se je zopet zgodil v selu Konašini tale zločin: Dostojnik nepoznan in neodkrit razbojnik je vdrl v kočjo mirnega in častitljivega seljaka Štefana Živokoviča, katerega je ubil s sekuro priroč njegovih otrok. Pri pogledu na ubitega očeta so otroci pobegnili. O zločincu ni nobenega sledu.

Trojčke je porodila v vasi Drenovec v Mačvi Stanislava, žena Mitra Maletiča, zemljoradnika. Trojčki so dečki, normalno razviti in zdravi.

Vendar enkrat. Malokatero naše mesto ima na ulicah tolikanj razne nesnage kot ravno Beograd. Beogradska občina je sedaj naročila iz Dunaja nekaj strojev za čiščenje ulic.

Požar na skopljskem kolodvoru. Dne 10. t. m. so zažgale iskre iz lokomotive na skopljskem železniškem skladišču shranjeno seno, ki je začelo goreti. Z največjim naporom so požar lokalizirali, da je zgorel samo seno, ki je bilo last nekega vojnega liferanta.

Občinske volitve v Albaniji. Iz Tirane javljajo: Zadnje dni so se izvršile občinske volitve, ki so izpadle za vlado zelo povoljno. Tokrat so prvič volili v Albaniji vsi 20-letni ne oziraje se na njih posest in premoženje.

Prosluli razbojnik in vodja odmetnikov v Sandžaku Husein Bošković je odpotoval iz Skadra, kamor se je bil zatekel v Italijo. Prebivalstvo v Sandžaku je Boškoviča tako osvojavalo, da bi bil njegov povrta v Sandžak gotova smrt. Bošković je sam uvidel, da je kaka nadaljna akcija v južni Srbiji izključena, radi tega se je podal za dalj časa v inozemstvo.

Prvo in edino trgovsko akademijo za Črno goro in Hercegovino zahtevajo Podgoričani v Podgorici od trgovskega ministra.

V Srebrenici pri Sarajevu se je porušil ob času popoldanske molitve dne 6. t. m. v turški molilnici balkon. Pri tej priliki sta se ubila dva, eden je bil težko ranjen, a več oseb pa lahko poškodovanih.

Srbijanske biblioteke romajo nazaj. Za časa okupacije Srbije od strani Bolgarov je bilo veliko srbskih knjižnic ali uničenih ali pa izropanih in prepeljanih v Bolgarijo. Veliko naropanih knjig so vrnil Bolgari že leta 1919 in jih poslali iz Sofije narodni biblioteki v Beograd. Med temi vrnjenimi knjigami pa niso bile samo beogradske, ampak tudi mnogo iz univerzitetnih knjižnic iz Pirota, Niša, Prizrena itd. Radi poštene razdelitve teh knjig je nastal prepri med srbskimi bibliotekami. Sedaj so po-

Mariamna je utihnila, bodisi da je izgubila zavest, bodisi da se je vdala v svojo bridko usodo. Nepremično in molče je čepela v vozu.

Damasip se je že tolažil, da so minile vse ovire in nevarnosti, in je delal trdne sklepe, da se nikdar več ne bo spuščal v take pustolovščine. Že je sanjal, kako izročiti Placidu svoj s težavo pridobljeni plen in zahteva plačilo za svojo spretnost —

Kar ga ustavi nova zapreka, ki je obljubovala dolgo trajno in nevarno oviranje.

Sprevod vestak se je v vsej svoji počasni dolžini dostojanstveno in slovesno pomikal preko ceste ravno pred glavami belih tribunovih konj.

Ni bilo v Rimu cloveka, ki bi se ne bil v praznovremnem strahu stresel že ob sami misli, da hoče motiti slovesni pohod vestalskih devic, posvečenih službi boginje, ki je njene obrede odevala skrivnost in častita starodavnost in ki je kruto maščevala vsako razžaljenje.

Odete v belo obleko, priprosto in strogo v kroju, z glavo zavito v gost pajčolan, ki ga je krasil ozek škrlatni rob — edini lišp na celi obleki — so stopale mimo v počasni, veličastni vrsti, kakor prikazen iz drugega sveta. Ponosna svečenica, blede in mirna in dostojanstvenih kretenj, je vodila sprevod.

Njim je bila poverjena sreča države, o tem so bile prepričane vestalke in vsa varnost in mir v mestu, in da

* Vestalke so bile Vest, boginji domačega ognjišča in družine, posvečene device. Ohraniti so morale vedno devišstvo in so živele strogo ločene od sveta, slično kakor naše redovnice. Čuvale so «večni ogenj», posvečen boginji Vest. — Vestalke so imele mnogo predpravice, ki so jim bile zajamčene po rimski državni postavi, in ta deviški red je celo pri razuzdanih, poganskih Rimljanih užival najvišje spoštovanje.

stavili bibliotekarja beogradske narodne biblioteke Jovana Tomića, da spravi te razne vrnjene knjige v zaboje in jih razpošlje na razne knjižnice, katerim so bile oropane.

Brzobjavna zveza Črnogore z Albanijo. Od dne 28. minulega meseca naprej je vzpostavljeno brzobjavno promet na progi Cetinje—Bar—Skader.

Candrova kočja na Pohorju. Podravska podružnica SPD je zgradila z velikimi težavami in stroški svojo tretjo kočjo ter jo minulo nedeljo otvorila. Bodi pozdravljena Candrova kočja, ki si dobila ime po stari in pošteni pohorski kmetiji. Bog te čuvaj in mir naj vlada pod tvojo streho, da boš vredna soseda sv. Aneha.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 260, francoski frank stane 23,60—24,12 naših kron. Za 100 avstrijskih kron je plačati 3—3,20, za 100 čehoslovških kron 504—510, za 100 nemških mark 92—97 in za 100 laških lir 1416 jugoslovanskih kron. V Curihu znaša vrednost naše krome 1,87 centima (1 centim — 1 vinar). Od zadnjega poročila je vrednost naše krome padla za 3 točke.

Na veliko prodajo tvrdke Franc Mastek, katera traja samo še en teden, še posebno opozarjamo.

Iz Maribora.

Mariborsko učiteljstvo na ljudskih šolah je začelo kulturni boj. V mesecu majniku so se vršile šolske maše med tednom, katerih so se udeleževali otroci pod nadzorstvom učiteljstva. Letos pa se je uprlo učiteljstvo na desnem bregu Drave in noče otrok več puščati k šolskim mašam, še manj pa prevzeti nadzorstvo. Učitelji se izgovarjajo na g. župana Grčarja, češ, da jih štiti on in podžiga, da so šolske maše odpravljene. Gospoda župana prosimo, da nam odgovori: od kdaj in kako se je on postavil naenkrat na stran od demokratov že dolgo pripravljenega kulturnega boja?

Inferijorna «Marburger Zeitung», — odkar je postala glasilo demokratov — skuša s tendencijskimi statistikami podkopati slovenstvo in ugled Slovencev sploh. Tako na primer je v 107. številki obelodanila pod zaglavjem «Schreibkundige in Jugoslawien» neko «državno» statistiko, ki izkazuje v Sloveniji 60 odstot. pismenih. Kaj je pa z ostalimi 40 odstot.? To je cinična nesramnost! 40 odstot. analfabetov lahko izkazujejo magari v Sumadiji, nikakor pa v Sloveniji, kjer se zna podpisovati zadnji hribovski pastir. Pika.

Vojaški nabori za rekrute rojene leta 1902 se vrše v Mariboru za mesto Maribor dne 20., 22., 23., 26. in 27. majnika. Tozadevni vpoklici so baje že odposlani.

Pojasnilo glede imena Tezno. (Piše Davorin Zunkovič.) K razpravi krajevne imena «Tezno» pri Mariboru nam piše ugleden Hrvat naslednje: «Razlaga tega imena je pravilna in točna. Kot dokaz navajam, da se še danes pri nas v Liki imenuje obdelana zemlja «težanica»; «težiti zemljo» je isto, kakor obdelavati zemljo; «težak» je delavec na polju (tudi pri Slovincih; pri Nemcih «Feldarbeiter»), in poljedelstvo se često naziva kot «težitba» ali «težatba». V rabi je tudi beseda «tegliti», to je težki posel vršiti, in pri Nemcih «Tegel», t. j. težka plodna zemlja. Pri tej priložnosti je tudi umestno obrazložiti, kje je bil potem v Mariboru «pašnik», ako so imeli stari Mariborčani na Tezni svoje njive in po takem tudi živino za poljedelstvo. Tudi to je znano, samo da ga niso imenovali «pašnik», ampak «trata». Slovenec označuje ono zemljo kot «trata», kjer se ne kosi, nego popase ali pa sploh pohodi. Ta «trata» je bila, kakor je iz listine leta 1356 razvidno, na današnjem «trgu svobode», ter se je menda raztegala dalje po celem obmizju današnjih mestnih nasadov, kajti tu je res precej slaba iz prodnice in gramoza obstoječa zemlja. Ona listina imenuje ta kraj: «die Tratten beim Ulreichspurgtor». Kakor je še pa danes med trgovinami Berdajsa in Starkela tik grada soteska, je to bilo tudi nekdanj, kajti tam je stal stolp sv. Orlika z velikimi vrati, skoz katere so seve tudi spuščali plemenito živino na «trato». Miklošič je sicer mislil, da je «trata» nemška beseda, ker so jo tudi Nemci često rabili, pa to je velika pomota, in je imel Miklošič sploh

LISTEK.

Gladiatorji.

Druga knjiga. — Anteros.

(99. nadaljevanje.)

In to je bilo težko in nevarno. Na vozu je bilo komaj prostora za ujetnico, zanj, za voznika in za enega suznja. Mariamna je divje otepala krog sebe in s krepko roko jo je bilo treba držati. Udušiti njene krike, pa nje ne zadušiti, to tudi ni bilo lahko. Razen tega ni smel vzbuditi pozornosti — in štirje beli konji in lep pozlačen voz in ženska postava z zavito glavo — take prikazni se ni dalo izlaska skriti v rimskih ulicah. Oarses je seveda priporočal nosilnico, pa Damasip je predlog odklonil, češ, da je treba hiteti. — Hitete pa v kljub vsem štirim konjem po taki gneči tudi ni bilo mogoče.

Nekolika tolažba za bojazljivega Damasipa so bili oboroženi suznji, ki so spremljali voz. — Tudi noč jim ni mnogo koristila, ker je mesto gorelo na več krajih, — in ko se je voz moral pred gnečo umakniti v stransko ulico proti gorečemu Kapitolu, je upadlo Damasipu srce v smrtnem strahu, kakršnega še nikoli v svojem življenju ni občutil.

X.

Iz dežja pod kap.

Gori, doli po ozkih ulicah, vedno izogibajoč se glavnih cest, polnih gneče in nemira, sta hitela oproščenca v velikih težavah s svojim plenom proti tribunovi hiši.

so v skrivnostnih simbolih svojega tempeljna čuvala življenje naroda. Kadarkoli so se vneli nimiri in poboji v mestu, so se prikazale vestalke ter so skušale s svojim nastopom državi in mestu povrniti mir in red.

In ni se jim bilo treba bati žalitev ali napadov. Kdor se je dotaknil deviške vestalke ali že samo njene nosilnice, je zapadel smrti in javno mnenje je v takih slučajih sodilo često hitreje nego postava.

Pa tudi vsakovrstne predpravice je jamčilo rimsko pravo vestalskim devicam. Na ulici so liktorji spremljali vestalke in če je slučajno srečala vestalka hudodelca, obsojenega na smrt, je bil na mestu pomiloščen in takoj oproščen.

Morebiti da se je Mariamna, vsaj nejasno, spominjala te navade, kajti komaj so se konji ustavili, da pustijo sprevod mimo, je na ves glas zakričala.

Sprevod se je ustavil, oboroženi Placidovi suznji so se zbrali krog voza in se pripravili na brambo, Oarses se je modro potuhnil v ozadju, Damasip pa se je trudil, da bi kazal drzno in pogumno lice, in se je vkljub temu tresel na vsem telesu.

Liktorji so prijeli konje za uzde in obdali voz in njegove spremljevalce, za njimi pa se je nagnetla radovedna množica in žar gorečega Kapitola je obseval njihove teme, poželjive obraze in bele, zagrnjene postave vestalk, ki so stale mirno kakor marmornati kipi sredi ulice.

Damasipa sta dva liktorja brez posebnih vpludnih poklonov prišla za rame in ga postavila pred svečenico. Tam je padel na kolena, lomil roke v smešnem brezupju in javkal, radovedni gledalci pa so se mu režali in ga zasmehovali in le navzočnost vestalk jih je zadrževala, da ga niso napadli.

(Dalje prihodnjic.)

slaboto, vsako slovensko besedo, katero je v kake n drugem jeziku našel, zaznamenovati kot izposojenko. Pročnik je ravno v tem slučaju lahek. Če so namreč mariborski Nemci imenovali svoje njive «teze», kakor Slovenci, potem je razumljivo, da so tudi pri pašniku slovensko besedo «trata» rabili, ali da se jasneje izrazijo, zamegli v naših krajih naseljevati. Sploh se pa pri nas ne smatra «trata» toliko kot pašnik, kakor kot otroško igrališče, in kot tako je saj deloma služila tudi «trata» v Mariboru. Malim otrokom rečejo pri nas, če jih hočejo spraviti po letu iz sobe: «idite na trato», t. j. na mesto, kjer ne delajo pri svojih igrah škode. Posebna mesta, namenjena za otroške igre in zabave, bi se torej naj imenovala «Na trati», seveda če so otravena. V sorodu s tem je tudi naša govorica o «tratenju» časa. Da so si izvolili naši predniki vselej slabšo zemljo kot «trato», to nam potrjujejo tudi nemške gozdne knjige (Waldtomi). Ena teh razlaga (1760) besedo «trata» sledeče: «Tratten ist mit kleinem Holz beschüttet und mit Gras so schlecht bewachsen, dass hierauf meistens blos die Schweine geweydet werden». Iz starih listin razvidimo, da je imelo na Štajerskem skoro vsako mesto svojo «trato». V Gradcu imenuje listina iz leta 1329 Jakominijevo predmestje «auf der Tratten» in predmestje Gries opiše listina iz leta 1401 kot «die Tratten enhalb der prukken bei der strazzen».

Latinsko pisana listina iz leta 1452 rabi celo slovenski izraz «na Trati» pri Slovenjem Gradcu.

Odhod mariborske ubožne dece na jug. V soboto bo odposlala «Drž. krajevna zaščita dece in mladine» v Mariboru deset slabokrvnih, tuberkulozi podvrženih otrok za dobo deset tednov v deško zdravilišče na otoku Lokrumu pri Dubrovniku. Med potjo se bo deca ustavila en dan v Sarajevu, kjer se bo nekoliko odpočila in ogledala mesto. Vodstvo Drž. dečje stanice je opremilo vse te otroke s potrebnim novim perilom, obleko in potno prtljago tako, da bodo vsi otroci enotno oblečeni in opremljeni. Vse potne in druge stroške prevzame Oddelek za socialno skrb odsek za zaščito dece in mladine v Ljubljani. Za konec junija je že določena druga skupina takih otrok, ki bodo prebili počitnice ob morju.

Mila prošnja revne vdove. V Mliński ulici št. 33 v Mariboru stanuje bolna vdova Ana Kolečnik z dvema še

negreskrbljenima otrokama. Vdova je brez vsakega pomoženja ter si kot bolna ne more ničesar prislužiti. Milosrčne osebe se naprošajo, da naklonijo tej pomilovanju vredni vdovi kako podporo bodisi v denarju, živilih ali v obleki. Mili darovi naj se pošljejo naravnost na gornji naslov po reku: Dvakrat da, kdor hitro da.

Dragocenost vsake hiše je lekarnarja Fellerja prijetno dišeči «Elsafluid», najboljšo sredstvo za drgnjenje hrbta, rok, nog in celega telesa, kot kosmetikum za negovanje zob, zobnega mesa, ust, glave itd. Močnejši in boljši, kakor francosko žganje. 3 dvojne steklenice ali 1 specialna steklenica skup z zamotom in poštnino za 72 kron pošilja: Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsatrg št. 341. Hrvatsko.

Širite „Stražo“!

POZORI!

Lincerplavotisk 1 m K 74, šifon Ia 1 m K 68 do K 84, pepita 100 cm širok 1 m K 120, srajce gladke in pisane od K 140 do K 220, hlačešina 128 cm širok 1 m K 180, žičnate žimnice, velikost po meri po K 480 do K 700. Vrvi za perilo 15, 20, 25, 30, 40 in 50 m dolge. Vrvi za seno, splave, kleti, zvonove vsake debelosti in dolgosti. Nogavice za moške, ženske in otroke. Glavni in žepni robci, molinos-platno, modro platno, predpasnike, moške cajg-hlače, obleke za otroke, posteljne slamnjače, glavnike, krtače, biks, krema, milo za roke, britve, žepne nože plahte impregnirane za vozove, mlatilnice in konje v vsaki velikosti po 1° m K 200—, panamaštof beli 180 cm širok 1 m K 260— i. t. d. vse po najnižjih cenah v trgovini

ALOJZIJ GNIUŠEK

Maribor, Glavni trg 6. 110

Macun & Fabiani

trgovina špecerijskega in kolonijalnega blaga **na debelo**
MARIBOR — **ŠOLSKA ULICA 4**

Zaloga in zastopstvo tvrdk:

HERZ I SIN Karlsdorf, Banat, Jugoslavija, tovarna salam, masti in mesnih izdelkov

IVAN BEZIJK FRAM tovarna bučnega olja.

GOLOB & KOMP. LJUBLJANA. — tovarna kemičnih izdelkov, Ilirija-krema, Cipulin, kolomaz, modrilna esenca.

Nadalje priporočamo svojo zalogo «ZLATOROG»-MILA, kave, riža, kristalne sode, grenke soli ter sploh vsakovrstnega špecerijskega in kolonijalnega blaga.

2-2

LIVARNA

za zvonove in kovine, poprej [1.2. 199] DENZELA SINOVI, MARIBOR

Kopališka ulica 9, je zopet v obratu. — CERKVENE ZVONOVE. — Izdeluje surove litve v vseh kovinah in zlitvinah (bron, medenina, aluminij i. t. d.) — UMETNA LIVARNA reliefi, cerkveni svetilniki. — Vsa oprema za žgalnice, kletarstva, pivovarne, opreme za plin in vodovod, opreme za cevi, pipe za pivo, uteži iz medenine lastnega izdelka. Popravljavnica za brizgalne i. t. d. — Inž. J. & H. Bühl.

Več zidarjev

in zidarskih predelavcev sprejme takoj Jakob Sonnenwald, mestni zidarski mojster v Pobrežju pri Mariboru, Drevo-red št. 6.

Žepne ure precizijske in stenske popravlja najsolidnejše tvrdka R. Bizjak, Maribor, Gosposka ulica št. 16. 35-30

Najfinejši med za sezijsko prodajo kupi V. Bizjak in drug, Rog. Slatina. 2-2 199

Poštena služkinja

išče službe v boljšo hišo, ker sem že vajena kuhe, sprejemem le tako službo, ki bi samo v kuhinji pomagala, rada tudi na vrhu izvemši gostilne in hotele. Naslov na upravo Straže. 199

Kupim zmedene in rezane **ženske lases** samo v večji količini ter dobro blago.

J. Vacek Praga

Cenj. Ponudbe z navedbo količine in cene prosimo poslati najkasneje do 15. t. m. na naslov: Š. Stranoli, Ljubljana, Pod Trančo št. 1. 2-3 198

VRVI

za zvonove, poljubna dolžina in debelost, kilogram po 90 K se naročijo pri

Alojziju Gniušek, trgovec, Maribor, Glavni trg 6. 189 2

Več tesarjev in tesarskih predelavcev sprejme takoj Ivan Zakotnik, mestni tesarski mojster, parna žaga v Ljubljani, Dunajska cesta 48. 3-6 186

Andrej Oset

Maribor, Aleksandrova cesta št. 57. Telefon 88.

Trgovina sena, slame, krompirja, fižole, z drvami, žitom in drugimi deželnimi pridelki. Brzjavni naslov: Andrej Oset. 3-10 185

Lepo posestvo

na prometnem kraju, primerni za denarni zavod ali večjo pisarno se dajo v najem v Mariboru. Najemnina po dogovoru. Ponudbe pod «Lepi prostori», Ljubljana pošto ležeče do 25. maja. 1-2 201

STAVBENO PODJETJE

ACCETTO IN DRUGOVI

DRUŽBA Z O. Z.

MARIBOR

vogel: Frančiškanske in Wildenrainerjeve ulice.

Se priporoča. Cene zmerne. Postrežba točna in solidna. 12-12 131

„LAMPRON“

najboljša zobna pasta! 2-3† 187

se dobi v vseh mariborskih lekarnah in drogerijah ter pri g. Billerbeku v Gosposka ulica in Turadu na Aleksandrovi cesti.

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru, Stolna ulica št. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od Novega leta naprej navadne vloge po

4¹/₂ %

Trajne in večje vloge pa po dogovoru.

Predno si nabavite darila za

BIRMO

oglejte si največjo zalogo zlatih in srebrnih ur, verižič, uhanov in drugih nakitov, katere se Vam nudi po znižanih cenah v novi trgovini

R. BIZJAK

trgovina z zlatino in srebrnino

Maribor, Gosposka ulica 16.

SAMO ŠE 1 TEDEN

traja

velika prodaja tvrdke FRANC MASTEK na Glavnem trgu 16, Maribor.

Kdor se še ni preskrbel zadostno s suknom, platnom in sploh z vsem manufakturnim in modnim blagom, naj ne odlašaja več, da ne zamudi ugodne prilike nabaviti si do 30% pod dnevno ceno gori navedenega blaga.

Velika prodaja se vrši dopoldne od 8. do 12. in popoldne od 2. do 5. ure.

Se priporoča

FRANC MASTEK, manufakturna in modna trgovina Maribor, Glavni trg 16.